

Izhaja vsak de-
lavnik popoldneGENE PO POŠTI:
za celo leto K 144.—
za pol leta K 72.—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10.—

NOVICAS

Uredništvo in upravnštvo v Ku-
nitarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
upravnštva št. 328GENE PO POŠTI:
za četrt leta K 36.—
za en mesec K 12.—**DELA VSKI LIST**

POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN.

Proti korupciji demo- kratske diktature.

Včeraj se je v Belgradu sestal zakonodajni odbor, sestavljen iz nekoliko članov parlamenta, da pretresa razna zakonodajna vprašanja. Ta odbor je osnovan z namenom, da rešuje zakone manjšega pomena, da se razbremenijo parlament. Ta bi bil tako razbremenjen, da bi se lahko bavil z važnimi zakonskimi predlogi in načrti. Med zakone, ki so brez dvoma velike važnosti spada vprašanje o centralni upravi. Pri tej priliki je v zakonodajnem odboru prišlo do dolge debate, ali zakonodajni odbor sploh more in sme o tej zadevi sklepati. Zastopnik Jugoslovanskega kluba dr. Dulibić, dalje zastopniki radikalov, muslimanov in zemljoradnikov so naglašali, da se ima zakonodajni odbor pečati le z zadevami, ki mu jih poveri sam parlament. Dr. Dulibić je dokazoval, da se mora vsak zakonski predlog najprej predložiti parlamentu, ki ga potem obravnava sam ali pa ga izroči zakonodajnemu odboru. Srdito so nasprotovali temu naziranju demokrati. Dr. Dulibić je predlagal, naj se vprašanje, kateri zakonski predlogi spadajo v kompetenco zakonodajnega odbora in kateri ne, predloži v razpravo skupščini, da ona odloči o pristojnosti zakonodajnega odbora. Predsednik je nato zaključil razpravo s tem, da bo odbor o tem vprašanju odločal tedaj, ko bo dobil dotične vladne zakonske predloge, kateri pa še niso došli. Opozicija je temu ugovarjala in zahtevala, da se takoj glasuje o tem.

Predsednik — bil je to seveda gospod dr. Žerjav — pa ni hotel dati predloga na glasovanje in je takoj prešel na drugo točko.

Kaj pomeni to? Včerajšnji dogodki v zakonodajnem odboru pomenijo, da hočejo demokrati iz zakonodaje popolnoma izločiti parlament ter vladati le s pomočjo zakonodajnega odbora, ki šteje komaj par desetih poslancev. Namestu parlamentarizma bi dobili na ta način diktaturo, katero bi izvajal dr. Žerjav ali pa kdo drugi njegovih pristašev. Razumljivo je, da so se vse stranke proti tej nameri postavile po robu. Kam pa pridemo, če se na ta način izloči sodelovanje parlamenta! Polagoma se bodo pravice parlamenta še bolj krčile in demokratični upravni režim bi bil rešen vsake kontrole ljudskih zastopnikov. Korupcija, ki se širi vedno bolj, bi bila osvobodena vseh ozirov na javnost, ker bi ne bilo več nikogar, ki bi jo mogel preganjati.

Mi dobro vemo, da je v demokratični stranki polno bitij, ki bi se take brezkontrolne dobe srčno veselila. Saj se še celo danes, ko je še mogoča saj delna javna kontrola, dogaja, da vzgaja našo mladino mož, ki je sam o sebi raztrosil najgrše stvari, ki se med poštenimi ljudmi niti ne imejujejo. Ta mož naj vzgaja mladino »moralno«! Ta mož je še danes učitelj, medtem ko se poštenu in krščanski učitelji mečejo iz služb. V celem tem delovanju demokrata je določen sistem. Kdor ta sistem podpira, ta ruši moralne temelje demokratično urejene države. Zato je v državnem interesu, da se tem nasilnostim in krivicam napravi konec. Odločno besedo je izreklo vodstvo Ljudske stranke v ponedeljek. To besedo bomo držali. Dogodki v zakonodajnem odboru nam kažejo, kaj vse še demokrati nameravajo, nam kažejo, da se ostale stranke že plaše posledic demokratskega ravnanja in da so celo vladne stranke to pot šle z opozicijo. Prav! To so posamezni znaki! Naj pride polom sedanjega režima, ki se bliža z neizbežno gotovostjo, in tedaj pride obračun z vsemi, ki sedanjo sramotno korupcijo in krivico v upravi povzročajo, podpirajo in trpijo!

Naj »Jutro« n eomalovažuje sklepov Ljudske stranke, naj ne tolaži svojih vernih, da se ni bati ničesar! Čim bolj boste zatiskali oči pred bližajočim se obračunom, tem huje bo razočaranje!

Krvice ne bodo ostale nekaznovane! Demokratična diktatura se ruši!

Podpisovanje 7% drž. posojila 1921 pomenja dobro, varno in plodno naložen denar.

Profičeva akcija se nadaljuje.

Drugi mesec se prično pogajanja s Hrvati in Slovenci.

Belgrad, 21. septembra. (Izv.) Stojan Protić in dr. Ivanić sta se vrnila iz svojega potovanja v Belgrad. Protić je obiskal Novi Sad, Subotico in Sombor. V vseh teh mestih je prišel v dotik z najuglednejšimi člani radikalne stranke in z njimi konferiral o političnem položaju ter se informiral o razpoloženju med narodom. Po njegovih izjavah sodeč, je s svojim potovanjem zelo zadovoljen. V Belgradu ostane par dni, na-

to pa odpotuje v Kruševac in Niš, da se pogovori s svojimi volivci. Z odločno akcijo pa bo pričel šele v sredini oktobra, ko prične izhajati »Radikal«. Iz Kruševca se vrne ponovno v Belgrad, kjer ostane samo kakšna dva dni, da uredi vse glede izhajanja lista, nakar bo še pred 15. oktobrom odšel v Zagreb, kjer bo pričel s pogajenji s hrvatskimi opozicionalnimi strankami in z zastopniki Slovencev.

Burna seja radikalne stranke.

Radikalci nočejo razkola.

Belgrad, 21. sept. (Izv.) Včeraj popoldne do pozno v noč je zopet zboroval glavni odbor radikalne stranke. Na seji je prišlo do zelo burnih scen. Razpravljalo se je tudi o stališču, ki naj se zavzame napram Protiću. Nekateri radikalci so zahtevali, da se naj njegova akcija in delovanje najostreje obsodi. Drugi pa so bili za to, da se še počaka. Sklenjeno je bilo, da se za sedaj ne ukrene ničesar, pač pa se mora gledati, da

se ohrani za vsako ceno edinstvo radikalne stranke, ki se ne sme razcepiti. — Nato se je razpravljalo o volivnem zakonu in je bil v glavnem sprejet od vlade izdelani načrt.

Belgrad, 20. sept. (Izv.) Danes bi moral po nalogu demokratskega kluba Ljuba Davidović obiskati Pašića, da se z njim porazgovori in mu javi sklepe demokratov. Ker pa je bil Pašić celo popoldne in zvečer na seji, zato ni mogel sprejeti Davidovića.

Zločinstva nad Jugoslovani v Baranji.

Ugotovitev angleške vlade.

Belgrad, 21. sept. (Izv.) Angleška vlada je na zahtevo naše vlade dala svojemu poslaniku v Budimpešti nalog, da preišče, v koliko so vesti o grozotah, ki jih izvršujejo Mažari nad našim prebivalstvom v Baranji, resnične. Poslanik je na podlagi pre-

iskave na licu mesta in na podlagi izpovedi prič dognal, da so se res vršila velika zločinstva. Tozadevne dokumente je poslal v London. Angleška vlada bo v sporazumu z zavezniki ukrenila potrebno, da se da nam popolno zadoščenje.

Dogodki v Albaniji.

Belgrad, 20. sept. Presburo poroča iz Aten: Najnovejše vesti iz severnega Epira poročajo o strašnih zločinih albanske vlade nad Grki. Albanski župan v Korici je pokušal izsiliti od grškega prebivalstva izjavo, da naj se iz Korice iztira grški metropolit. Med grškim prebivalstvom in njegovim svečeništvom je onemogočeno vsako občevanje. Te dni je bilo odvedenih iz občine mnogo Grkov. Jugoslovanski konzul je ponovno protestiral proti takim nasiljem.

Belgrad, 21. sept. (Izv.) Iz Albanije prihajajo na naše ozemlje številni begunci, ki pripovedujejo, da so na albanski meji proti Jugoslaviji zbrane številne čete, ki jim poveljujejo italijanski častniki. Naša vlada je odredila, da se pomnože varnostni oddelki ob meji in odredila strogo kontrolo.

Razmejitevna komisija v Varaždinu.

V razmejitevni komisiji, ki ima svoj sedež v Varaždinu, zastopajo Anglijo polkovnik Cree (kot predsednik), Francijo polkovnik Marmina, Italijo polkovnik Valvasori, Japonsko polk. Jamagora, kraljevino SHS polk. Vojin Čolak-Antić, Mažarsko pa polk. Karel Vassel. Ta komisija je pričela določati meje za Prekmurje, za tem pa pridejo na vrsto Madžimurje, Baranja, Bačka in Banat. Del prekmurske meje, namreč od Radgone 16 km proti severu ob stari štajersko-ogrski meji do Sv. Ane na Igu ter od tam proti severovzhodu do točke, ki je 2 km vzhodno od kraja Toke, določil še mariborska razmejitevna komisija. Med to Sv. Ano in Toko so štiri sporne vasi, o katerih so časniki poročali, da so jih naše oblasti izpraznile, kar pa se je izkazalo kot neresnično in se je dementiralo. Varaždinska razmejitevna komisija prične svoje delo pri Toki (Toka sama je prisojena Nemški Avstriji), ker se tu začne meja z Madžarsko. Člani te komisije so si že ogledali celo razvodje med Rabo in Muro ob Srebrnem bregu (404 m nad morjem) in vrhu Sv. Katarine (365 m nad morjem).

ZA SODNIKE.

Split, 20. sept. Davi je minister za pravosodje dr. Djuričić posetil tukašnje sodišče. Na pozdrav predsednika okrožnega sodišča Silobričića je v svojem odgovoru poudarjal važnost sodniškega poklica ter je izjavil, da je že v ministrskem svetu ukrenil korake, da se sodniki v vsej državi izenačijo v plačah.

Železničarska stavka v Avstriji.

Dunaj, 21. sept. Kakor poročajo listi, stavkajo doslej nameščenci vzhodne, južne in zapadne železnice. Poizkusi, da se pritegnejo k stavki tudi uslužbenci drugih železnic, so ostali brez uspeha. Mestoma, zlasti pri severni železnici, je došlo do vznemirljivih prizorov. Stavkajoči železničarji prirejajo danes zborovanja, da zavzamejo stališče k včerajšnjim sklepom ministrskega sveta.

Iz Madžarske.

Budimpešta, 20. sept. Madžarski korespondenčni urad poroča: Vesti dunajskega časopisa o proglasitvi zapadno-madžarske republike, so pravtako izmišljene, kakor že večkrat dementirane vesti o mobilizaciji na Madžarskem. Poročila, ki se tičejo poslancev Friedricha in Lindauerja so očitna izmišljotina, ker je Friedrich, kakor je znano na poziv vlade že davno zapustil Zapadno Madžarsko in biva odtlej v Budimpešti ter je tudi poslanec Lindauer odpotoval v Budimpešto, in sicer k zasedanju narodne skupščine, ki se prične v četrtek.

Katoliški shod v Zagorju.

Kakor smo že zadnjič poročali se je pripravljalnemu odboru posrečilo izposlovati na progi Ljubljana—Rajhenburg polovično vožnjo za dne 25. t. m. Izkaznice se dobe pri župnih uradih, v Ljubljani pa v Jugoslovanski tiskarni, drugo nadstropje in v Ljudskem domu, v pisarni Orlovske Zveze.

Sporod sprevoda dne 25. t. m. je sledeči:

1. Orli in narodne noše na konjih,
2. Župani in občinski odborniki.
3. Jugoslovanska kmečka zveza.
4. Jugoslovanska strokovna zveza.
5. Naraščaj, Orli, gojenke, Orlice.
6. Marijine družbe.
7. Bratovščina sv. Rešnegega Telesa.
8. Tretji red.
9. Narodne noše.
10. Duhovščina.
11. Ljudstvo.

Izkaznice za polovično vožnjo se bodo v nedeljo cel dan žigovale v Zadržnem domu.

Sklepi Ljudske stranke

Dne 19. t. m. se je v Ljubljani vršila seja vodstva Ljudske stranke. O tej važni seji, ki bo za razvoj stranke velikega pomena, se je izdalo sledeče poročilo:

Na današnji seji izvršilnega odbora Slov. Ljudske Stranke, ki so se je udeležili v polnem številu zastopniki naše stranke iz cele Slovenije in predstavniki Hrvatske Pučke Stranke, se je soglasno z velikim odobravanjem vzelo na znanje poročilo načelnika stranke, dr. Korošca, o političnem položaju in stališču naše stranke, ki je hoče zavzeti napram političnim dogodkom dogledne bodočnosti, ter se je izreklo načelniku popolno zaupanje.

Z velikim ogorčenjem se je obsodilo postopanje pokrajinske uprave za Slovenijo, ki je uvedla in podpira sistem brutalnega preganjanja uradništva, zlasti pa učiteljstva, ki izpoveduje krščanska načela, ter se je sklenilo, da se vsi slučajni uradne persekucije točno registrirajo in za bodoče beležijo v svrhu, da se ob svojem času, ko se sedanji sistem strmoglavi, vsi krivci od najvišjih do najnižjih eksemplarno kaznujejo. Obenem se sklene, da se organizira med ljudstvom odločilni boj zoper te razmere, ki naše šolstvo čedalje bolj korumpirajo.

Izvršilni odbor je vzel z velikim odobravanjem na znanje akcijo načelnika stranke za osnovanje krščanske internacionale, najprej med slovanskimi narodi, in je priporočal, da se s tem zveže tudi delo za zedinjenje cerkva, posebno za sodelovanje vernega katoliškega in pravoslavnega elementa v državi na enotnem krščanskem kulturnosocialnem programu.

Konstatiralo se je tudi, da sedanji režim izvaja v Sloveniji agrarno reformo, to je, razdeljuje zemljo po strankarski pripadnosti in so se navedli mnogi uprav kričeči slučajji (Mekinjje, kamniške planine, Polhov Gradec, Žužembrek etc.) Storili so se tozadevni sklepi.

Seja je pokazala notranjo moč in izborna razpoloženje stranke.

Obveznice drž. investicijskega posojila 1921 se obrestujejo s 7%.

Irška in Anglija.

London, 20. sept. De Valera je v odgovoru na pismo Lloyd Georgea vprašal, ali ima to pismo namen, zahtevati uklopitev ali pomenja povabilo h konferenci, ki bo za obe strani svobodna in brez predjudica, ako se ne doseže sporazum. De Valera je izjavil dalje, da sprejema vabilo, ako je bilo zadnje nameravano. Irski poslanci bodo vedno pripravljene, da se pogajajo z angleško vlado.

London, 20. sept. »Daily Chronicle« imenuje zadnje pismo De Valere Lloyd Georgeu jasen dokument. Obstoji resen pover za bojazen, da se konferenca, ki si je Anglija tako zelo želi, ne bo mogla vršiti.

ITALIJANSKA JUSTICA.

Split, 20. sept. Napadalcu na dr. Metličiča v Zadru so bili te dni obsojeni, in sicer dva izmed njih na dva tedna, eden pa na en teden zapora. Cela razprava pa je navadna komedija. Ko je med razpravo zastopnik napadnega dr. Metličiča imel govor v hrvaščini, so začeli prisotni Italijani razgrajati tako, da je dal predsednik dvorano izprazniti. Ob tej priliki so klicali demonstranti: »Živio D'Annunzio, dol z Jugoslavijo!«

AMERIŠKO-NEMSKA MIROVNA POGODBA.

New York, 20. sept. »Associated Press« javlja iz Washingtona: Predsednik Harding predloži ameriško-nemško mirovno pogodbo senatu kongresa, ki se sestane kmalu po 21. septembru. Ob tej priliki izda najbrže kratko spomenico.

IZ RUSIJE.

Moskva, 20. septembra. (Brezlično.) Blizu Moskve pripravljajo letališče, ki naj omogoča letalom, ki vrše promet z Zapadno Evropo, da pristajajo.

Mosva, 20. sept. (Brezlično.) V Karskem morju se je na potu v Arhangelsk potopil parnik sibirske raziskovalne ekspedicije »Jeniseja«, ki je zadel ob plavajoč lednik. Del posadke so rešili.

Radikalci zahtevajo ministrstvo policije.

Belgrad, 21. sept. (Izv.) Na včerajšnji seji so radikalci sklenili, da brezpogojno zahtevajo zase ministrstvo notranjih del. Glede finančnega ministrstva pa bi se zadovoljili, da ga prevzame oseba, ki bi uživala popolno zaupanje radikalcev.

Rok za podpisovanje 7 % drž. investicijskega posojila poteče 30. septembra t. l.

Politični dogodki.

Protičeva akcija. Stojan Protić se je 19. t. m. vrnil iz Vojvodine, kjer je bil na informacijskem potovanju. V kratkem bo odšel v Kruševac, da se sestane s svojimi tamšnjimi prijatelji. Začetek njegove akcije se pričakuje začetkom oktobra, ko bo izšel njegov list »Radikal«. V dobro informiranih krogih se govori, da se bo g. Protić udeleževal parlamentarnih sej.

Muslimani in Protić. Protičeva akcija je zelo razburila muslimanske kroge, ki so sklenili, da se z ozirom na novo nastali politični položaj vsi kongres jugoslov. muslimanske organizacije že 6. oktobra mesto 16., kakor je bilo določeno. Na kongresu se bo razpravljalo o nadaljnjem sodelovanju v vladi in o event. reviziji dosedanje svoje politike, ker so široke mase muslimanov vsled Pribičevićeve policijske politike in vsled zadnjih dogodkov v Sandžaku zelo nezadovoljne s sedanjim režimom.

Kongres zemljoradnikov. Glavni odbor zemljoradniške stranke je sklenil, da se vrši strankni kongres 9. oktobra v Belgradu. Izvoljen je ožji odbor, ki mora izvršiti vse predpriprave. Za ta kongres vlada med zemljoradniki veliko zanimanje. Misli se, da bodo zemljoradniki na tem kongresu točno opredelili svoje stališče napram ustavi in odredili sredstva in metode njihove politične borbe.

Tepeni fašisti v Tridentu. Kakor javlja »Bozener Tiroler«, je došlo zadnjo soboto pri eskorti fašistov, ki so hoteli prisiliti pekovke k znižanju oblastveno določenih krušnih cen, do krvavih izredov. Nekemu fašistu je množica vzela palico in nekdo je udaril stražnika z bičevnikom po glavi. Redarji so vporabili orožje. Neki redar je udaril fašista s sabljo po glavi. Množica je pretepla fašiste, ki so potem zbežali. Trentinski generalni komisar je odredil, da preneha delovanje policije za tri dni. Varstveno službo opravljajo karabinjerji.

Dnevni dogodki.

Marenberg. Dne 18. t. m. so se vršile (nakratno) občinske volitve za trg Marenberg. Združeni zavedni Jugoslovani zmagali smo sijajno s 13 odborniki proti socialdemokratskim nemškutarjem, ki so dosegli samo 3 odbornike. Trije odborniki so pristali SLS.

Kakšne knjige izdaja Pribičević? V Sarajevu je izšla od Pribičevića potrjena šolska knjiga »Zgodovina« od Stanojevića. V tej knjigi stoji glede Hrvatov sledeče: »V strahu pred Srbij in boječ se, da bi oni ne delali proti njenim državnim interesom, je za časa okupacije Bosne v l. 1878. pričela avstrijska vlada izmed tamošnjega katoliškega prebivalstva ustvarjati Hrvate in jim pomagala v borbi proti Srbom.« V knjigi je bilo še več sluznih krilatice in je razumljivo, da je proti njej vstala vsa poštena javnost. Kakor poročajo listi, je sedaj uporaba te knjige v srednjih šolah ukinjena.

Tržič. Delavska naselbina na faberki doživlja letos vesele dneve. Pred mesecem nova maša rojaka Cudermana, ki je izšel iz delavskega sloja, predzadnjo nedeljo slovesen blagoslov nove kapelice, posvečene Materi božji. Hiše v zastavah, ljudstva ogromno. G. duhovni svetnik Potokar je po kratkem nagovoru blagoslovil lično kapelico, ki jo je zgradil zidarSKI mojster Rotar. Vrstile so se deklamacije, lepo ubrano petje v to sestavljenega ženskega zbora, pete litanije Matere božje, nagovor g. novomašnika, vmes pa se je oglašal mali zvonček, ki visi v stolpiču. Prispevke za kapelico so nabrala vrla faberška dekleta pri raznih dobrotnikih. — V nedeljo so v pokritje stroškov privedila dekleta v Našem Domu »Devico orleanško«. Dvorana je bila polna občinstva, ki je burno pozdravljala igralke, ki so izborno dovršile svojo nalogo. Prihodnjo nedeljo igrajo v »Domu« faberški fantje tudi v prid kapelici. Nastopili bodo z igro »Sužnjici«. Pričakujemo zopet obilne udeležbe.

Slovensko obrtno društvo v Mariboru je priredilo razstavo obrtniških del, ki zasluži, da si jo vsak obrtnik ogleda. Radi tega bi bilo umestno, da ogledamo omenjeno razstavo v večjem številu obrtniki iz Kranjske. Ker se razstava v nedeljo dne 25. t. m. zaključuje, bi bilo želeli, da ta dan napravimo skupni izlet v Maribor in si razstavo ogledamo. Vsak, kdor se želi udeležiti tega izleta, naj se javi pisмено ali ustmeno, zadnji čas do petka

dne 23. t. m. do 12. ure v pisarni zveze obrtnih zadrug v Ljubljani, Belhovnova ul. št. 10, Odhod v Maribor v nedeljo jutraj ob 5.18. uri ter se isti dan zvečer vrnemo.

Cigarete za reprezentacijo. Po novem pravilniku imajo pravico do reprezentacijskih cigaret (»makedonski specialitet«): aktivni ministri po 1800 komadov mesečno in pomočniki ministrov po 500 komadov. Ministri, ki so člani ekonomsko-finančnega komiteja, prejemaajo poleg tega še po 1000 komadov bosanskih cigaret. Ti gospodje dobe cigarete brezplačno. Za polovično ceno dobivajo: Po 1800 komadov predsednik narodne skupščine; po 1000 komadov kraljevi adjutanti v službi na dvoru; po 800 komadov podpredsedniki narodne skupščine; po 600 komadov: ordonančni kraljevi oficirji, armadni poveljniki, predsednik državnega sveta, predsednik kasacijskega sodišča, predsednik glavne kontrole in pokrajinski namestniki.

Za državno posojilo. Iz Zagreba 20. t. m.: Včeraj je bila po iniciativi naših pridobitvenih krogov v predsedništvu deželne vlade pod predsedstvom namestnika Demetrovića enketa o investicijskem posojilu. Udeležili so se je zastopniki vseh naših pridobitvenih krogov, bank, obrtniških, trgovskih in industrijskih organizacij in delegati trgovske in obrtne zbornice. Sklenilo se je, da se bodo vsi krogi živo pobrigali za to, da se vpisovanje državnega posojila izvede na čim najširši podlagi.

Premestitev pravne fakultete iz Subotice v Sarajevo. Proforski zbor subotičke pravne fakultete je sklenil, da se naj ta fakulteta premesti v Sarajevo. Svoj sklep utemeljuje z različnimi tehničnimi ovrjami. V javnosti je sklep vzbudil veliko nezadovoljstvo, kajti pravna fakulteta v Subotici ima tudi narodni značaj. V slučaju premestitve bodo namreč mnogi bunjanski študenti odšli na budimpeštansko vseučilišče, kar bi ne bilo nam v korist. Poleg tega je zelo netaktilno sedaj po evakuaciji Baranje govoriti o premestitvi, ker bi se znalo to napačno tolmačiti.

Z grabljami po glavi udarila sta v Turnišah pri Viru brata Franc in Martin Sušnik 38 letnega Mihata Stareta in ga težko poškodovala.

Okraden je bil posestnik Jernej Erbežnik v Podsmreki. Tatovi so ga oškodovali za 8000 K.

Prepet v Domžalah. Fantje v Domžalah so se 4. septembra letos stekli. Med prepetom je bil težko ranjen Franc Dimc iz Stude, lahko je pa bil poškodovan Anton Sušnik iz Stude.

Ljubljanski dogodki.

Ij Domači izumi. Elektrotehnično podjetje Fran Pečnik in Franc Trojka je izumilo električno reklamno napravo. Naprava ima obliko osmerokotnika, ki je razdeljen na tri reklame, razsvetljene v narodnih barvah. Barve se avtomatično menjajo vsakih pet minut. Ko se menjajo barve, ugasne avtomatično luč za 3 sekunde in se zopet avtomatično prižge. Strokovnjaki, ki so napravo preskusili, se o njej jako ugodno izražajo in je želeli, da grede merodajni faktorji domačinoma na roko. Reklama bo v kratkem začela funkcionirati v Ljubljani.

Ij Na Osrednjem zavodu za žensko domačo obrt v Ljubljani se prične redni pouk v sredo dne 21. septembra 1921.

Ij Zdravstveni izkaz ljubljanske občine za čas od 11. do 17. septembra. Novorojenčkov je bilo 17 moških in 6 ženskih, skupaj 23, od teh 2 mrtvorjenčka. Umrlo pa je 17 moških in 25 ženskih, skupaj 42 oseb, od teh 11 tujcev. Na griži je umrlo 14 oseb. Od nalezljivih bolezni je bil prijavljen 1 slučaj ošpice, 2 slučaja davice in 34 slučajev griže. Kakor je videti, se griža še vedno zelo širi in zahteva obilo žrtev.

Ij Nepoboljšljiv tat je Ljubljančan Karol Vidic. Pošteno delo mu ne diši. Zaradi tatvine je bil že kaznovan. Ko je bil vojak na Koroškem, je zasedel konja in jahal v Avstrijo, kjer ga je prodal. Ko so ga prijeli, je pobežnil iz vojaških zaporov. Na zvit način si je prisvojil voz in konja Janeza Končana. Ko je služil pri Mihi Brumnu v Rogoznicah, je letos 5. junija ukradel gospodarjevemu bratu kolo. Ogojufal je tudi začetkom leta 1919 gostilničarja Ivana Cuzak za 2856 kron. Deželno sodišče je obsodilo Vidica na 10 mesecev težke ječe poostrene s postom in trdim ležiščem in z 2 temnicama s postenjem in trdim ležiščem v celi dobi kazni.

Ij Tatvina pri škofo. Miha Kraljič je bil hlapec pri usnarju Avgustu Škofo. Do julija je živel redno, nato je pa popival, vsled česar so ga opazovali in ugotovili, da je ukradel svojemu gospodarju usnja v vrednosti 11.412 kron. Ukradeno usnje si je pridobil France Ljubi in ga prodal naprej. Deželno sodišče je za to obsodilo Kraljiča in Ljubita vsakega na 2 meseca težke ječe, poostrene s postom in trdim ležiščem na 14 dni.

Ij Neprimerna kritika. Dne 15. junija po 11. ponoči je bilo v kavarni Prešeren več gostov, med njimi tudi Šimen Klimanek, Potočnik in Žižkovič. V kavarno je prišel neki Remic, ki je družbi zaklical:

»Aha, hohštapljerji so tu!« Žižkovič je nato Remica oklofutal. Prišel je na to v kavarno nadstražnik Stefan Skrk, ki je pozval Remica in Žižkoviča na policijsko ravnotejstvo, kar ostali družbi ni bilo všeč in je Klimanek rabil napram stražniku grdo psovko ter zaklical na to: »Mi smo davkoplačevalci, mi ukazujemo, ti nas ne boš komandiral!« Deželno sodišče je prisodilo Klimaneku 250 dinarjev globe.

Ij Okradeni mesar. Mesarju Kavandi Wawlacu na Dolenjski cesti je bilo ukradenih 2920 kron.

Socialni vestnik.

o Štrajk zaradi znižanja plač v severni Franciji. V lilleškem industrijskem okrožju se je začel velik štrajk, ker so podjetniki sklenili, da znižajo delavske plače za 20 centimov. Glavni tajnik generalne delavske zveze Joubau je izjavil, da gre sedaj za obstoj in varstvo francoske industrije in da je za to v sedanjem sporu politika sporazuma brezpogojno potrebna.

o Pravice in dolžnosti soproga, žene in otrok v Združenih državah. Postave glede pravic in dolžnosti starišev in otrok so doživele veliko sprememb, odkar je ta dežela postala neodvisna. Pred 150 leti pod takozvano Common law, zakonskim sistemom, ki je prevladal v starih časih na Angleskem in v mnogih pogledih tudi v Združenih Državah ob začetku svojega narodnega obstanka, je imela omožena ženska le kaj malo pravic. Ko se je poročila, je vsa njena osebna lastnina: oblačila, dragulji, pohištvo itd., postajala absolutna lastnina njenega moža. S poroko si je soprogo zagotavljal pravico upravljati njena posestva po svoji volji. Omožene ženske niso mogle skleniti nikakih pogodb in radi tega niso mogle upravljati nikakega trgovskega posla v svojem imenu. Mož je smel točji svojo ženo, vsaj ne prehudo, in javnost se ni smela vtikati. Karkoli je pravil mož, to je bilo kakor zakon za maletole otroke. Krutost, pijančevanje, zločin, ubeg in enaki vzroki se niso smatrali za zadosten razlog k razporoki. Nihče ni mislil na to, da bi se ženskam dajala splošna izobrazba na javne stroške, in zdelo se je smešno, dajati ženskam volilno pravico in delež na zakonodajstvu. Od tedaj so se postave v tej deželi glede soprogovih pravic znatno spremenile. Dandanes imajo omožene ženske pravico posedovati in upravljati svojo lastnino, sklepati pogodbe in posvečati se trgovini in vsakemu poklicu. Ženske imajo volilno pravico glede vseh volitev v 15 državah. V večini držav se vdeležujejo lokalnih in šolskih volitev. Končno jim je konstitucionalni amandment dal nedavno volilno pravico v federalnih volitvah. Zakon sega naravnost v domače življenje. V nekaterih državah se bolne osebe ne smejo poročiti. V drugih državah smejo se odvzeti otroci onim starišem, ki kruto ravna proti njim ali ne skrbijo za njih primerno. Uvedena je bila šolska obveznost in stariši morajo dati svojim otrokom kake vrste izobrazbo. Na drugi strani pa so otroci prisiljeni skrbeti za postarne stariše, ako le morejo. Krutost, pijančevanje in nevzdrževanje so zadostni razlogi za ločitev zakona. Oče in mati so navadno enakopravni varuhi svojih otrok. Na tak način skuša javnost podkrepiti družinske vezi s tem, da jih opira na pravilno obnašanje, ki je podlaga dobrega državljanstva. — Jugoslav Section Foreign Language Information Service.

Gospodarstvo. Davki. Nemčija ima ogromno plačila, zato je vlada predložila parlamentu nove davčne predloge. Vsi direktni davki bodo zvišani in povški prinesejo državi okroglo tisoč in petsto milijonov mark. H temu pridejo povški iz davka na sladkor in iz monopola na žganje. To bo dalo letno več kot 2000 milijonov. Zvišanje davka na tobak bo dalo 900 milijonov. Zvišani davek na premož bo dal več kot 4300 milijonov. Zvišali bodo tudi nekatere uvozne carine in davek na poslovni promet.

Gospodarstvo.

Davki. Nemčija ima ogromno plačila, zato je vlada predložila parlamentu nove davčne predloge. Vsi direktni davki bodo zvišani in povški prinesejo državi okroglo tisoč in petsto milijonov mark. H temu pridejo povški iz davka na sladkor in iz monopola na žganje. To bo dalo letno več kot 2000 milijonov. Zvišanje davka na tobak bo dalo 900 milijonov. Zvišani davek na premož bo dal več kot 4300 milijonov. Zvišali bodo tudi nekatere uvozne carine in davek na poslovni promet.

Industrijske razmere na Češkem. V kovinarski obrti je bilo doslej odpuščeni približno 17% delavcev. Delovna doba se je omejila v 25% zavodih na 5 dni ter v 42% na 3-4 dni v tednu. — V steklarski obrti je prenehalo v 7 tvornicah izdelovanje. Ostali zavodi so pa omejili delovno dobo na tri dni v tednu. Vsega vkup je bilo odslovljenih približno 1500 delavcev. — V kemični obrti je bila deloma omejena delovna doba ter zbog tega odpuščeni skoraj 37% delavstva. — Keramična obrt kaže malodane v vseh tvornicah skrajšano delovno dobo kar na 3 dni v tednu, mnogo tvornice pa je vobče ustavilo delo. Odpuščeni je bilo 45-50% delavcev. — Strojariji so le deloma zmanjšali produkcijo. — Tvornice za obutev so bile praimorane omejiti delovno dobo na tri dni v tednu ter odsloviti skoraj 25% delavstva. — Žganjarska obrt se giblje večidel v omejenem obratovanju, dve tvornici sta sploh ustavili obratovanje za nedogledno dobo. S tem je prišlo 40% de-

lavcev ob kruh. — Tesarska obrt se tudi ne more pohvaliti, ker se premalo gradijo poslopja. Delavci so večidel brez dela in zaslužka. — V papirni obrti je bilo doslej odslovljenih domalega 6% delavcev. — Samo pivovarnice in pa mlinci še niso bili dovolj prisiljeni omejiti delovne dobe ter odsloviti nameščencev. — Tudi produkcija perila in mlinskih garov še dalje dobro uspeva. Vobče ni danes ta dan nobenega upanja na temeljito izboljšanje v prodaji tvorniškega blaga ter je vsakako pričakovati še nadaljnega omejevanja delovne dobe ter odslovljanja do danes še zaposlenih delavcev.

Kultura.

Tehnična mehanika v elementarni obliki kot osnovna podlaga strojegradnje. Drugi del: Mehanika elastičnih teles ali nauk o trdnosti. Ing. Leo Novak. Cena z dodatkom (Tabelami) K 240.— (Oba dela z dodatkom veljata K 500.) Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Že prvi del Novakove tehnične mehanike, ki je izšel pred nekaj meseci, je vzbujal pozornost vsled svoje nazornosti. Isto vrtilno ima tudi sedaj izišli drugi del. Prvi del je podajal osnovne pojme tehnične mehanike in nas je seznanil z učinki delujočih sil oziraje se na toga telesa, drugi del pa nas uvaja že globoko v praktično delo. Tu se bavimo z učinki sil na siloprenosno telo, kakor se istinito v praksi kaže. Telo, ki prenese ali prestreže silo spreminja pod določeni okolščinami svojo obliko in se končno tudi lahko zruši, ako je prekoračila sila gotovomero. Te odnose med silo in spremembo, ki jih utrpji sili podvrženo telo, raziskovatelj, razjasni in izrazi jih v kolikor možno priročni matematični obliki, v kaki formuli, spada v nauk o trdnosti in ta nauk nam podaja avtor v tem drugem delu. Tehnik, ki določuje svoji konstrukciji obliko in mere mora predvsem poznati in strogo vpoštevati zaključke te vede, ako noče, da bi ne bila ogrožena obratovalna varnost njegove konstrukcije. Avtor obravnava vse te odnose od enostavnejših problemov do najkompliciranějšíh vedno z isto jasnostjo razloženih pojmov, s številnimi slikami in mnogostanskimi nazornimi primeri. Vsebinsko bogata knjiga predstavlja dovršen del znanja, ki ga mora obvladati ustvarjalni konstruktor. Čisto pravilno pa povdarja uvodoma avtor, da za dimenzioniranje niso edino merodajni rezultati, dobljeni na podlagi nauka o trdnosti, ampak je treba vpoštevati še druge važne okolščine, kar imej začetnik vedno pred očmi, da bo obvarovan pogrešenih konstrukcij. Sicer pa dajo primere lep zgled kje in kako vpoštevati dobljeno znanje. Izračunani so najrazličnejši elementi strojnih konstrukcij tako naj navedem vijake, zagozde, zakovnice, drogovje, vratila in prigone, ročice, greddi, osi, tečaje transimisijs in strojev, štavitelno zbirko različnih nosilcev itd. Knjiga je sicer namenjena predvsem tehniškemu narščaju, a bo prišla v prid tudi onemu, ki j ešoli odrasel, radi bogate vsebine tehniških izrazov. Moderno knjigo prav toplo priporočamo.

R. P. pr Finski pisatelj Juhani Aho je te dni umrl. Bil je največji sodobni finski pisatelj, ki je opisoval večinoma življenje kmetov, delavcev in ribičev svoje domovine. Večina finskih pisateljev pred njim se je posluževala švedskega jezika; on pa je v svojih povestih finski jezik izpilil do dovršenosti. Zato je bilo njegovo delo velikanskega narodnega pomena za Finlandijo.

DOLŽNOST vsakega zvestega in zavednega krščanskega socialnega delavca je, da naroči »NOVI ČAS«! Pridobivajte listu novih naročnikov! S tem delate za razširjenje krščansko-socialne misli med delavnim ljudstvom! Na delotovarišil!

Raznoterosti.

Lep uspeh telniške. Te dni so dovršili stroji vrtilno delo na drugi galeriji stropnega predora, ki je 20 km dolg. Delo je trajalo deset let.

Jubilej nedelje. Letos bo obhajala nedelja, dan miru in počitka, svoj 1600 letni jubilej. Njeno posvečenje je namreč utrdil 321. l. cesar Konstantin s posebnim zakonom ter obenem odredil, naj se mir tega dne ne moti ne z javno kupčijo, ne s sodno službo.

Odgovorni urednik Anton Marinček. Izdaja konzorcij »Novega Časa«. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Kolesa, pnevmatika, motocikli vse dele in opramo priporoča

J. GOREC LIUBLJANA, Gosposvetska cesta Štev. 41